

**A Szerves Kémiai Tanszék szakdolgozat és diplomamunka témái
a 2023/2024. tanév I. félévére**

Prof. Dr. Batta Gyula

Kémiai Intézet és Biológiai és Ökológiai Intézet, Szerkezeti Biológiai és Molekuláris
Felismerési Kutatócsoport, honlap: structbiol.unideb.hu
Kémiai épület fszt. E-18 iroda és B-13 fehérje labor
e-mail: batta@unideb.hu

BSc szakdolgozat vagy MSc diplomamunka (1 hallgató)

**Antimikrobiális hatású fehérjék szerkezete és interakciói NMR és
in-silico módszerekkel**

Dr. Bokor Éva

Kémiai Intézet
Kémiai Glikobiológiai Kutatócsoport
Kémiai épület E-423
e-mail: bokor.eva@science.unideb.hu

MSc diplomamunka (1 hallgató)

C-Glikopiranozil-1,2,4,5-tetrazinok előállítása és aza-Diels-Alder cikloaddíciós reakcióik vizsgálata

Az 1,2,4,5-tetrazinokat széles körben alkalmazzák azadiénként Diels-Alder típusú cikloaddíciós reakciókban. Az ilyen típusú átalakításokat a „click” reakciók között tartják számon, és vizsgálják az alkalmazhatóságukat biomolekulák jelölésében. C-Glikozil-1,2,4,5-tetrazinok még nem ismertek az irodalomban, ezért a diplomamunka keretében ilyen heterociklusos monoszacharid származékok szintézisét, valamint a fordított elektronigényű Diels-Alder reakcióik tanulmányozását tervezzük.

BSc szakdolgozat, MSc diplomamunka (1-1 hallgató)

Új glikozil-heterociklusok és félszendvics típusú platinafém komplexeik előállítása

A daganatos betegek kezelésére kemoterápiás szerekként egyebek mellett platina komplexeket (pl. ciszplatin, oxaliplatin) alkalmaznak. Ezek a rákellenes szerek azonban súlyos mellékhatásokat is okozhatnak. Így az utóbbi években vizsgálatok indultak más, kevésbé ártalmas platinafém komplexek keresésére is. Ebben a vonatkozásban a platinafémek (pl. Ru, Os, Rh, Ir) félszendvics típusú komplexei egy ígéretes vegyületosztályt képviselnek. A közelmúltban szintetizáltunk egy sorozat ilyen típusú komplexet, melyek *N,N*-kétfogú ligandumként heterociklusos monoszacharidokat tartalmaztak. Ezek közül több származék aktívnak bizonyult rákos sejtvonalakon. A szerkezet-hatás vizsgálatok tanulmányozására a szakdolgozat/diplomamunka keretében új glikopiranozil-heterociklusok és félszendvics komplexeik szintézisét fogjuk vizsgálni.

BSc szakdolgozat, MSc diplomamunka (1-1 hallgató)

C-Glükopiranozil-heterociklusok, mint potenciálisan duális hatású SGLT2-GP inhibitorok előállítása

Napjainkban egyre nagyobb az érdeklődés az ún. több-célponton ható gyógyszerjelöltek kifejlesztése iránt, melyek alkalmazása új kezelési lehetőségeket jelenthet olyan összetett betegségek esetében, mint pl. a rák vagy a II. típusú cukorbetegség. Az elmúlt tíz évben több C-(β -glükopiranozil-*aril*)metil-(*het*)arén típusú vegyület került orális antidiabetikus szerként forgalomba. Ezek a cukorszármazékok, az ún. gliflozinok a vesében működő nátrium-függő glükóz ko-transzporter 2 (SGLT2) fehérje működését gátolják és cukorvizelet előidézve csökkentik a cukorbetegek vércukorszintjét. A májban működő glikogén foszforilázt (GP) szintén potenciális terápiás célpontként tartják számon. Az enzim gátlása révén a glükóz termelés visszaszorításával lehetne elérni a diabéteszes páciensek vércukorszintjének normalizálását. A GP leghatékonyabb, nanomólos gátlószerei között C-(β -glükopiranozil-*hetaril*)arén típusú vegyületek is találhatóak. A közelmúltban e vegyületcsaládon belül olyan származékokat azonosítottunk, melyek a GP gátlás mellett mikromólos SGLT2 inhibíciót is kiváltottak. A szakdolgozat/diplomamunka során e duális hatású vegyületcsoport további származékainak a szintézisét tervezzük. Az új vegyületek várhatóan a hatékony GP inhibíciós készségeket megtartva javuló SGLT2 gátló tulajdonságot fognak mutatni.

Dr. Juhász László

Kémiai Intézet

Kémiai Glikobiológiai Kutatócsoport

Kémiai épület E-409, E-421

e-mail: juhasz.laszlo@science.unideb.hu

Vegyész MSc diplomamunka 1 hallgató

1-C szubsztituált glikál származékok Heck kapcsolási reakcióinak vizsgálata

A glikálok olyan telítetlen szénhidrátszármazékok, amelyekben a C-1 és C-2 szénatomok között kettős kötés található. Az alkénekhez hasonlóan ezen vegyületek esetén is az addíciós reakciók a legjellemzőbb átalakítások, amelyek a reakcióköörülményektől függően ionos vagy gyökös mechanizmus szerint játszódhatnak le. A glikálok addíciós reakcióit magas regioselektivitás jellemzi, ami a megjelenő glikozílium ion vagy gyök kiemelt stabilitásával értelmezhető. Az 1-C szubsztituált glikálok olyan származékok, amelyekben az anomer centrumhoz szénatomon keresztül kapcsolódnak a szubsztituensek. Az általunk tanulmányozni kívánt 1-C szubsztituált glikálok az anomer centrumon $-CN$, $-COOMe$, vagy $-CONH_2$ csoportot tartalmaznak. A vegyületek előállítására szolgáló szintézismódszert kutatócsoportunkban dolgozták ki. A kutatómunka során tervezzük az 1-C szubsztituált-2-jód glikálok előállítását, és az így nyert vegyületek palládium katalizált Heck reakcióinak a tanulmányozását. Tanulmányozni tervezzük, a kapcsolási reakcióval előállított dién származékok termikus és fotolitikus cikloaddíciós reakcióját, új típusú, kondenzált többgyűrűs rendszerek előállítása céljából

Dr. Mándi Attila

Kémiai Intézet

Heterociklusos és Sztereokémiai Kutatócsoport

Kémiai épület E-412

e-mail: mandi.attila@science.unideb.hu

Szakedolgozat (1 fő kémia BSc vagy vegyészmérnök BSc), Diplomamunka (1 fő vegyész MSc vagy vegyészmérnök MSc)

Szerves származékok sztereokémiai vizsgálata számítási kémiai és kiroptikai módszerekkel

Változó flexibilitású optikailag aktív szintetikus és természetes származékok abszolút konfigurációjának meghatározása TD-DFT (ECD, OR) és DFT (VCD) számítások segítségével. A konformációs eloszlás tanulmányozása mért szilárd és folyadék kiroptikai paraméterek összehasonlításával és számításával. Racém elegy vagy kis enantiomer- / diasztereomer felesleg esetén a vegyületek HPLC-ECD vizsgálata is elképzelhető. Amennyiben a relatív konfiguráció nem, vagy csak részben ismert, ^{13}C - és ^1H -NMR eltolódási értékeket is számolunk a szerkezet-meghatározás érdekében. Előfordulnak olyan esetek is, ahol a klasszikus konformációs analízisen alapuló módszerek nem vezetnek eredményre. Ilyenkor explicit oldószeres molekuladinamikai trajektóriákból nyert szerkezetek felhasználásával, ill. az oldószer-molekulákkal alkotott stabil komplexekre történő számítással igyekszünk vizsgálni a vegyületek sztereokémiáját.

Dr. Timári István, tudományos munkatárs

Kémiai Intézet

Szerkezeti Biológiai, Molekuláris Felismerés és Kölcsönhatás Kutatócsoport

NMR Kutatólaboratórium

honlap: <https://debnmr.unideb.hu/>

email: timari.istvan@science.unideb.hu

BSc szakdolgozat és MSc diplomamunka téma:

Korszerű NMR módszerek alkalmazása biológiailag aktív vegyületek szerkezetvizsgálatára

Egy molekula biológiai aktivitását elsősorban az adott molekula szerkezete határozza meg. A mágneses magrezonancia (NMR) spektroszkópia az egyik leghatékonyabb eszköz molekulák szerkezetének atomi szintű tanulmányozására. Például a gyógyszerfejlesztés területén megjelenő egyre szigorúbb követelményeknek, és ezáltal az egyre növekvő számú, elvégzendő mérésnek köszönhetően, folyamatos igény mutatkozik olyan modern NMR kísérletekre, amelyek a lehető legtöbb információt szolgáltatják a lehető legrövidebb idő alatt. A szakdolgozat/diplomamunka során a hallgató elsajátítja a modern 2D NMR kísérletek alapjait, kiértékelési lehetőségeit, és a témavezető irányításával alkalmazza ezeket valamilyen potenciálisan biológiailag aktív molekula (például szénhidrát, peptid) szerkezetvizsgálatára.

Vágvölgyiné Dr. Tóth Marietta és Dr. Kaszás Tímea

Kémiai Intézet

Kémiai Glikobiológiai Kutatócsoport

Kémiai épület E-409

e-mail: toth.marietta@science.unideb.hu

e-mail: kaszas.timea@science.unideb.hu

MSc diplomamunka téma: (1 hallgató)

Glikopiranozilidén-spiro-izoxazolinok szintézise

A szakdolgozat során szénhidrát-szubsztrátokon tervezünk új vegyületeket előállítani és új szintézismódszereket kidolgozni. Ezzel potenciálisan biológiailag aktív vegyületeket nyerhetünk. A kutatócsoportunkban anhidro-aldóz szemikarbazonok transziminálási reakciójával oximokat állítottunk elő, melyekből nitril-oxidok generálhatók. Ezen közttermékek változatos módon tovább alakíthatók. A kutatások során a nitril-oxidok reakcióit kívánjuk tanulmányozni *exo*-glikálokkal, mely során glikopiranozilidén-spiro-izoxazolinokat kaphatunk.